

25. Parents d'Atila

Edat

a partir de 7 anys

Durada

de 40 a 60 minuts

Grup

de 15 a 20 participants

Materials

per a un grup de 20 participants:

6 capsos (mínim), cartolines, retoladors, tisores, diverses peces de cartró grans (mínim 50 cm d'ample), cinta adhesiva blanca, guix, una pissarra, un xiulet, una peça de plàstic (o fragment de tela) de color vermell de 50 cm x 9 m, dos daus

Espai

exterior

Matèries

ciències naturals i socials

Conceptes clau

ús lúdic del bosc, impacte sobre el medi, comportaments, massificació, oci

Altres conceptes

bosc, conservació del bosc, incendis, degradació d'hàbitats, erosió, deixalles, implicació personal, salut, benestar, costums i tradicions

Procediments i valors

atenció, classificació, comparació, identificació de símbols, utilització temps i espai, establiment de relacions causa-efecte, simulació, argumentació, generalització, síntesi, expressió gestual; reflexió, responsabilitat

Objectius

L'activitat pretén ajudar a:

- reconèixer l'ús que fem del bosc com a recurs de lleure
- fer evident l'impacte d'alguns usos lúdics sobre la vida del bosc
- entendre que la pràctica massiva d'algun d'aquests usos pot tenir conseqüències greus per al bosc.

Activitat

Els nois i noies simulen anar al bosc un diumenge per realitzar alguna de les activitats que s'hi practiquen més freqüentment un cap de setmana qualsevol. De tornada han de deixar constància de les conseqüències que la seva activitat hagi pogut causar. Què passarà diumenge vinent?

Informació

«Per allí on passava Atila no hi creixia mai més l'herba», diu la dita. Nosaltres, en les nostres activitats de lleure a la natura, de vegades podem fer de petits Atila sense ni tan sols adonar-nos-en.

Un bosc o un espai natural ofereix tota una sèrie d'oportunitats per a la relaxació, el gaudi, l'aprenentatge naturalista, l'oci actiu en contacte amb la natura...; alhora requereix que la conservació sigui garantida, cosa que comporta indispensablement un tracte respectuós, un ús que no malmeti el mateix recurs. Les persones que vivim a les ciutats demanem espai a l'aire lliure i un entorn natural on cobrir un seguit de necessitats relacionades amb la distensió, el lleure, l'esport o la trobada al voltant del dinar campestre. **La majoria d'aquestes activitats poden ser compatibles amb la conservació del bosc si estan ben emplaçades i es realitzen amb prudència.** En general, el fet que el bosc sigui freqüentat exigeix aprendre a usar-lo correctament. Aquest aprenentatge s'ha de fer de manera individual i col·lectiva.

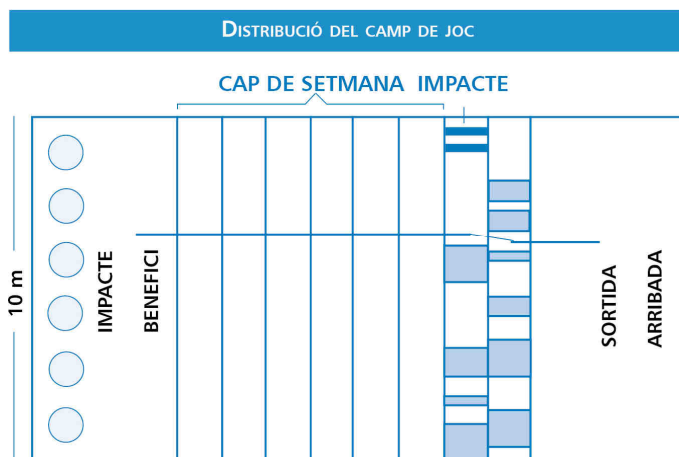
Tanmateix **la freqüentació massiva comporta riscos per a l'ecosistema forestal** (trepig, erosió, soroll i molèsties per a la fauna, danys a la vegetació, foc, etc.). Algunes activitats són especialment perilloses i s'han de considerar incompatibles amb el bosc (circulació camps a través, caça incontrolada, focs en llocs no preparats per fer-ne, etc.).

Des d'un altre punt de vista, **l'ús massiu repercuteix negativament en la satisfacció dels mateixos usuaris**, que buscaven un indret tranquil i es troben en un lloc atapeït de gent.

Desenvolupament pas a pas

Preparació

- Definiu un camp de joc, aproximadament un rectangle que faci com a mínim 20 m de llarg per 10 d'ample. **Un extrem representarà la ciutat d'on sortiran i on tornaran els jugadors; a l'altre extrem col·loqueu els «beneficis»;** l'espai central és el bosc. En aquest espai central cal dibuixar un mínim de 10 franges rectangulars de 50 cm d'ample cada una, paral·leles a la línia dels «beneficis» i de la sortida. Podeu marcar aquestes divisions amb cinta adhesiva o guix (trieu el més indicat segons el tipus de terreny). Cada franja correspon a un cap de setmana.

- Definiu els possibles usos:

- anar d'excursió
- observar la natura, escoltar els ocells, fer fotografies
- circular amb un cotxe 4x4 pel bosc
- recollir els productes propis de cada època (bolets, castanyes, cireretes d'arboç, espàrrecs, farigola, aglans)
- anar a fer la costellada, l'arròs, etc.
- circular amb moto
- anar a caçar (conills, porcs senglars, perdius, etc.)
- circular amb una bicicleta tot terreny.
- anar a jugar (a pilota, jocs de pistes, etc.)
- .../...

i seleccioneu un mínim de sis usos.

3. Prepareu sis capsos (o alguna altra mena de recipient) on **col·loqueu els «beneficis»** que es poden obtenir amb cada ús. Els podeu representar amb dibuixos retallats, amb targetes (amb els noms que pertoqui escrits, paraules i frases associades), amb objectes reals, o barrejant-los tots tres. Per exemple: si trieu anar al bosc a fer fotografies, col·loqueu a la capsa que correspongui fotografies de paisatges o elements naturals que podeu retallar de revistes, targetes amb altres beneficis com «satisfacció personal», «gaudi estètic»... Si trieu circular amb un 4x4, ompliu la capsa amb rodes de cotxe retallades amb cartolina, cotxes de joguina, targetes amb les paraules «aventura», «emoció»... Anar a fer l'arròs o la costellada pot estar simbolitzat per peces de fireta, bossetes d'arròs o de cafè, plats de plàstic o metall (dels que s'utilitzen a les colònies d'estiu), targetes amb paraules com «migdiada», «tertúlia», «relacionar-se amb la família», «prendre el sol». Els «beneficis» d'anar d'excursió es poden representar amb cantimplors reals o retallades amb cartolina, targetes de «relació amb els amics», «fer el cim», «gaudi estètic», «aprenentatge naturalístic»..., mentre que els dels recol·lectors podrien ser castanyes, bolets o móres dibuixats, «fer salut», etc. Escriuiu davant de cada capsa l'ús al qual corresponen els «beneficis» que conté i col·loqueu-les a l'extrem del camp que se'ls ha assignat.

4. Per representar els impactes de cada ús cal que retalleu cartró de diferents mides (que seran les plantilles), **mantenint una proporció entre l'ús i la repercussió**. A la documentació necessària podeu trobar la relació dels impactes que produeix cada ús. Per exemple: una persona circulant amb un 4x4 produirà un impacte gran que podeu representar amb un cartró de 60 x 50 cm, mentre que una persona que va al bosc a fer fotografies produeix un impacte mínim que podeu representar amb un cartró de 10 x 50 cm. Anar a fer la costellada pot estar representat per un cartró de 30 x 50 cm (generalment aquest ús implica més d'una persona, és freqüent que es generin deixalles que s'abandonen i el risc d'incendi és elevat). Us proposem una taula de referència relacionant ús amb mida del cartró de l'impacte (per un camp de 10 m d'ample per 20 m de llarg i 20 jugadors). Feu de cada impacte tantes plantilles com jugadors hi participin. Un cop retallats els cartrons d'impactes, dibuixeu o escriuiu en cada un el nom de l'ús que té associat i col·loqueu la pila en el camp de joc al costat de la capsa del «benefici» que correspongui.

Circular amb 4x4	60 cm x 50 cm
Circular amb moto	50 cm x 50 cm
Anar a fer la costellada	30 cm x 50 cm
Anar amb bicicleta	20 cm x 50 cm
Anar a jugar	15 cm x 50 cm
Recol·lectar	15 cm x 50 cm
Anar d'excursió	10 cm x 50 cm
Observar la natura	10 cm x 50 cm

5. Confeccioneu dos daus que representaran:

- L'un, els **factors climatològics que poden afectar els usos del bosc**. Cada cara del dau tindrà un dibuix, per exemple:
  - una cara amb sequera/incendi
  - una cara amb núvols
  - una cara amb pluja
  - tres cares del dau amb sol
- L'altre, els **factors socials que també poden afectar**. A cada cara del dau col·loqueu el nom o dibuix d'alguna festa o celebració popular (sempre adequades a la zona), que pot incidir de diferent manera en els usos que els nois i noies hagin triat. Per exemple:
  - Aplec a l'ermita de Sant...
  - Concurs de fotografia
  - Dia de Nadal
  - Tardor (bolets, castanyes i altres fruits)
  - Dia de l'arbre
  - Diada de la bicicleta

6. Prepareu-vos una pissarra on reproduireu la part del camp de joc que correspon al bosc a fi d'anotar-hi els impactes de cada cap de setmana.

7. Presenteu als nois i noies els possibles usos del bosc i **proposeu per a cada ús un gest que l'identifiqui**, com per exemple:

- escoltar els ocells: la mà a l'orella
- fer fotografies: la mà davant dels ulls simulant una càmera fotogràfica.
- circular amb cotxe: flexionar les cames com si estiguessin asseguts
- caçadors: simular apuntar amb l'escopeta
- recol·lectors: les mans juntes davant de la panxa formant un cabasset
- costellada: les mans fregant-se la panxa
- circular amb una bicicleta tot terreny: tirar el cos endavant simulant agafar el manillar de la bicicleta
- excursió: els braços flexionats, amb les mans tocant davant les espatlles, com si portessin la motxilla.

Desenvolupament de l'activitat**1.** Col·loqueu els participants a

l'extrem del camp que representa casa seva i expliqueu-los que **són persones que viuen a prop d'un bosc on els agrada anar cada cap de setmana a gaudir de tot allò que els ofereix.**

Per ajudar als participants a imaginar-se que són en un bosc podeu utilitzar la web multimèdia que ha desenvolupat la **UPM Kymmene Corporation** que ens permet descobrir el fantàstic **món del bosc a Finlàndia**.
Link <http://w3.upm-kymmene.com/upm/forestlife/>

2. Anuncieu que arriba el primer cap de setmana: tots han de **pensar què voldrien anar a fer al bosc**; quan digueu «ja!» cal que ho representin amb el gest assignat a l'ús que han triat.

3. Quan feu sonar el xiulet, **cada jugador ha de travessar el bosc mantenint el gest de l'ús que ha triat**, anar fins a la capsa que correspongui, **agafar un «benefici» i un «impacte»** (tros de cartró) i tornar al punt de partida abans que soni novament el xiulet (l'interval entre el primer so del xiulet i el segon ha de ser suficient perquè facin el recorregut sense haver de córrer). Tot tornant, **han de deixar constància de la repercussió de la seva activitat en el bosc**, i per això cal que **col·loquin el cartró correctament en la franja que correspon al primer cap de setmana**, sense superposar-lo a cap altre cartró.

Mentre els jugadors arriben al punt de partida i es preparen per a la següent tirada, el director del joc **marca amb guix la superfície de la franja que ha quedat coberta per cada impacte** i torna les plantilles de cartró al costat de la cistella del benefici que correspon a cada una.

4. Els espais marcats amb guix representen les zones on la nostra activitat ha afectat la vegetació, el trepig ha fet malbé el sotabosc, s'ha erosionat el terreny, s'han malmès nius i caus, s'ha produït un incendi, etc.

Els propers caps de setmana, quan surtin al bosc, **hauran de travessar-lo cercant rutes que no estiguin afectades**, de manera que no podran trepitjar els espais marcats amb guix.

5. Cal que a cada partida, quan tornen del cap de setmana, **quedi anotat a la pissarra com ha quedat el bosc**, quins usos s'han donat i què han representat per al bosc.

6. Després d'una partida normal, a les següents, quan cadascú hagi triat què vol fer, **tireu el dau del «temps» i anuncieu les previsions meteorològiques**:

- si surt sol ... cada persona pot fer el que ha triat
- si surt pluja ... només surten els qui han triat la bicicleta perquè necessiten entrenar-se
- si surt núvol ... els qui hagin triat anar a fer la costellada no surten
- si surt sequera/incendi ... el director del joc col·loca un plàstic vermell que ocupa 9 m de la franja del cap de setmana que pertoqui.

7. Cada tres partides, en lloc del dau del temps **podeu tirar el dau dels factors socials**, de manera que si surt

- Aplec a l'ermita de Sant..., tots han d'anar d'excursió
- Concurs de fotografia..., es prohibeix circular als cotxes 4x4 aquest cap de setmana
- Dia de Nadal..., tots es queden a casa. A la franja del cap de setmana que correspon no hi haurà impactes
- Tardor..., tots van a recol·lectar bolets, castanyes i altres fruits
- Dia de l'arbre..., s'organitza una plantada d'arbres i tots hi van (agafen beneficis i impactes de les cistelles dels excursionistes i dels observadors de la natura)
- Dia de la bicicleta..., tots surten en bicicleta tot terreny.

El fet de comparar, per exemple, els impactes produïts en el cap de setmana del concurs de fotografia i en el cap de setmana de pluja en què només surten els ciclistes, pot ajudar a entendre el fenomen de la massificació: es veu com un ús inicialment poc agressiu (fer

fotos) pot resultar més perjudicial que un altre considerat més agressiu (anar amb bicicleta), en funció de la quantitat de gent que el practiqui.

8. Feu notar també com, **en determinades condicions ambientals especials, els impactes seran més greus.** Per exemple, una gran sequera en època de nidificació i cria d'animals: tots els impactes poden ser dobles, etc.

9. Cada cop que els nois i noies **tornen a la part del camp de joc que representa casa seva, cal que col·loquin els «beneficis» damunt d'una taula**, tots junts.

10. Quedaran eliminats els jugadors que no aconseguixin realitzar tot el recorregut dins de l'interval marcat pels dos cops de xiulet, els que trepitgin o saltin per sobre de les marques del impacte i els que agafin un benefici que no correspon al gest o que s'oblidïn d'agafar l'impacte.

11. Un cop el joc es dona per acabat, feu-los seure còmodament, fent una rotllana, i comenteu entre tots **quins han estat els usos més freqüents i per què.** Feu que valorin els **beneficis** que han extret de les diferents activitats. En podeu fer una llista a la pissarra (o una exposició d'objectes i targetes damunt de la taula).

Després compareu els **impactes** dels diferents usos i feu que preguntin per què unes activitats són més impactants que d'altres. Reviseu els usos un per un i comenteu detalladament quin impacte produeix cada un d'ells (disposeu de dades que us poden orientar en l'apartat de recursos addicionals).

Demaneu-los si consideren que **caldrà evitar o fomentar algun ús.** Feu-los adonar que activitats aparentment inofensives esdevenen perilloses quan són practicades massivament o bé per persones amb comportaments desconsiderats.

És important que tinguin present que **hi ha factors naturals que també poden afectar el bosc:** una forta ventada o una nevada poden trencar moltes branques. Com també els grans aiguats, tan propis del clima mediterrani a la tardor, que erosionen el terreny.

Avaluació

Per estructurar exercicis d'avaluació suggerim que els participants:

- expliquin els beneficis que obtenim del contacte amb el bosc i l'aire lliure
- imaginin que són davant d'una parcel·la de bosc amb el terreny molt erosionat, i que esmentin tres possibles causes que hagin produït aquest efecte
- facin una llista de cinc recomanacions per als ciutadans que van el cap de setmana al bosc.

Suggeriments

- Podeu fer una sessió de preparació de l'activitat demanant als nois i noies que parlin de les seves experiències de lleure al bosc i expressin les satisfaccions que en treuen. Després feu una llista dels possibles usos del bosc i trieu un símbol que representi cada ús, i establiu, categoritzant-los, quins beneficis se n'obtenen i quins són els possibles impactes.
- Podeu representar els «beneficis» amb adhesius i *pins* que es poden confeccionar prèviament: així tothom podrà enganxar-se el benefici a la samarreta.
- Es poden representar amb fang bolets, castanyes, ocells, costelles de carn, rodes de cotxe... Un cop fetes les figuretes, les deixeu assecar i les pinteu.

Extensions

- Fer un petit treball de recerca.

Elaborar una enquesta per passar-la als pares, familiars, veïns o altres persones del poble o ciutat on es viu, demanant-los:

- si surten al bosc el cap de setmana
- quines activitats acostumen a realitzar normalment quan hi van
- si els molesta alguna de les activitats que fan altres persones i per què.

Un cop recollida la informació, agrupar els nois per equips i demanar-los que reflecteixin el resultat en gràfics. Això els permetrà conèixer quins són els usos més freqüents del bosc en la seva comarca o regió, i veure quins són aquells que els usuaris perceben com a més molestos i per què.

- Fer un recull de fotografies familiars on es pugui observar la família fent alguna activitat al bosc. Classificar-les en funció de l'activitat i per ordre cronològic. Confeccionar un mural que els permeti veure com han anat evolucionant els mateixos usos, si n'han aparegut de nous, i si n'hi ha cap que hagi desaparegut.

Per a nois i noies de més de 12 anys

- Separeu-los en grupets de 5 o 6, i assigneu a cada grup un dels possibles usos: uns poden ser una família que va al bosc a fer una costellada, d'altres un club de ciclistes o un grup de caçadors que fan una batuda de senglars, o un grup de naturalistes observant els pas dels ocells migradors. Delimitau un espai –el bosc– marcant una zona d'arbres, una clariana, camins, etc. En aquest escenari cada grup s'ha de preparar una breu representació. Un cop preparada, cal que cada grup la representi primer per separat disposant de tot l'escenari. Quan tots ho hagin fet, el director del joc demanarà que vagin actuant diferents grups junts, per observar les possibles convivències o interferències entre els usos.

Després demaneu que resumeixin en un quadre els conflictes més freqüents entre usuaris (en l'apartat de recursos addicionals teniu una carta d'un usuari que posa de manifest aquesta problemàtica). Feu que redactin una normativa que els ciutadans han de complir per evitar danys al bosc derivats dels usos de lleure.